

МІСЦЕ ПОШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, БОЙОВИХ ПРИПАСІВ ТА ВИБУХОВИХ РЕЧОВИН

Кириченко О.В., доцент кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Незаконний обіг вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин є одним із чинників напруженості криміногенної ситуації на території держави та сприяє існуванню збройної злочинності. Збройні напади завдають руйнівних пошкоджень інфраструктурі населених пунктів, непоправної шкоди життю і здоров'ю громадян, мають резонансний характер, посилюють страх і відчуття незахищеності у населення, нівелюють у суспільній свідомості зусилля держави, спрямовані на стабільний розвиток суспільства, забезпечення прав і свобод людини, створення гідних умов їх життя.

Оперативно-розшукова протидія незаконному обігу вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин є одним із пріоритетних напрямів протидії злочинності, яка складається з виявлення та оперативно-розшукового запобігання злочинам і виявлення осіб, які готують вчинення злочинів або їх вчинили.

Разом з тим варто наголосити, що на сьогодні стан оперативно-розшукової протидії незаконному обігу вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин є незадовільним. Так, підсумки анкетування, проведеного нами серед працівників підрозділів кримінальної поліції показали, що на питання, як Ви оцінюєте ефективність оперативно-розшукової протидії незаконному обігу вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин, «достатньо» відповіло 30,5 % респондентів, а «недостатньо» – відповідно 69,5 %. Однією з проблем незадовільного стану оперативно-розшукової протидії цим злочинам є недосконалість існуючих тактичних прийомів виявлення та запобігання зазначеній категорії злочинів, а також документування злочинної діяльності. У зв'язку з цим виникає потреба щодо вдосконалення цього виду діяльності, яка б відповідала вимогам сьогодення.

Отримання оперативної інформації про факти незаконного обігу вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин можливо насамперед шляхом проведення розвідувально-пошукових заходів у зоні об'єктів оперативної уваги. Результатами розвідувально-пошукових заходів є індикативні дані, що дозволяють виявити кримінальний потенціал певних осіб, які можуть вчинити злочини, пов'язані з незаконним обігом вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин, тенденції розвитку криміногенної ситуації, визначити умови та характер розповсюдження цих злочинних проявів.

До об'єктів оперативного обслуговування, на які працівники кримінальної поліції повинні звертати увагу з метою виявлення та запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин потрібно віднести: 1) споруди та будівлі, в яких розташовані об'єкти, що знаходяться під охороною (склади озброєння, виробничі підприємства, що мають зброю, вибухові пристрої і речовини для ведення виробничих, рятувальних, дослідницьких робіт, навчання, охорони та ін.); 2) певні території, де знаходяться зазначені предмети, що можуть бути предметом посягання; 3) особи, які потенційно можуть здійснювати підготовку до вчинення цих злочинів; 4) особи, які можуть володіти інформацією про підготовку цих злочинів.

Оперативне обслуговування дозволяє здійснювати постійне спостереження за об'єктами та особами, які становлять оперативний інтерес, з моменту отримання інформації й до моменту її реалізації. Вихідною організаційно-тактичною передумовою ефективного оперативного обслуговування є оптимальна розстановка оперативно-розшукових сил і засобів, що забезпечує високий рівень оперативної обізнаності оперативних підрозділів кримінальної поліції про протиправні факти та події, пов'язані з незаконним обігом вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин. Загальною метою оперативного обслуговування повинно бути своєчасне виявлення злочинів та осіб, які їх готували та вчинили, виявлення осіб і фактів, що становлять оперативний інтерес. Поряд з цим кримінальна поліція повинна здійснювати пошук у місцях зі складною оперативною обстановкою (концентрація кримінально злочинного елемента, збут заборонених до обігу предметів і речовин, вкраденого тощо) шляхом здійснення комплексних заходів з відпрацювання певного району (багатоцільовий оперативний пошук).

Ми вважаємо, що з метою виявлення осіб, які займаються незаконним обігом вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин, безпосередньо пошукова діяльність підрозділів кримінальної поліції повинна здійснюватися серед наступних категорій осіб: осіб зі злочинного середовища, які зберігають зброю як для власної безпеки, так й для вчинення злочинів; особи, які зберігають зброю для власної безпеки; осіб, які мають виробниче відношення до вибухівки; колекціонери; осіб, яким зброя дісталась у спадщину, але вони не перереєстрували її; осіб, до яких зброя потрапила випадково; учасників бойових дій; військовослужбовців, які знаходяться на дислокації в зоні АТО; волонтерів тощо.

Отримання інформації щодо фактів злочинної діяльності, пов'язаної з незаконним обігом цих заборонених предметів, у тому числі й щодо фактів збуту, можливо також шляхом моніторингу Інтернет-ресурсів; перевірки можливих каналів надходження озброєння до злочинного елементу; перевірки об'єктів, де зберігається або використовується зброя та вибухові речовини.

Аналіз практики протидії злочинності свідчить про те, що методи та засоби діяльності кримінальної поліції не завжди є достатньо ефективними, особливо у випадках, коли злочинці ретельно контролюють свою поведінку, приховують причетність до вчинених злочинів, знищують сліди та матеріальні докази. У таких випадках чи не єдиним шляхом одержання необхідної оперативно-значущої інформації є використання осіб, які конфіденційно співробітничать з кримінальною поліцією.

ТАКТИКА БЕЗКОНФЛІКТНОГО СПІЛКУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ КРИМІНАЛЬНОЇ РОЗВІДКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ОСОБАМИ, ЯКИХ ЗАЛУЧАЮТЬ ДО КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Кисельов А.О., старший викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності та спеціальної техніки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

В Україні конфіденційне співробітництво осіб з працівниками оперативних підрозділів, в тому числі кримінальної розвідки Національної поліції, має місце при вирішенні завдань, які визначені в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» (ст. 1): завданням оперативно-розшукової діяльності є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України. Відповідно до ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» оперативні підрозділи наділені правом мати гласних і негласних штатних та позаштатних працівників (п. 13) та використовувати конфіденційне співробітництво згідно з положеннями статті 275 Кримінального процесуального кодексу України (п. 14) [7]. Якісне використання можливостей конфіденційного співробітництва є підставою для ефективного виконання працівниками вищезазначених підрозділів покладених на них завдань.

На встановлення відносин співробітництва необхідне волевиявлення обох сторін, а також їхня спільна згода. Співробітництво ґрунтується винятково на добровільному волевиявленні. Ініціатива про співробітництво може надходити від працівників кримінальної розвідки. Однак рішення приймає особа, яка залучається до конфіденційного співробітництва, надавши однозначну й стверджувальну згоду. Отже, працівник кримінальної розвідки має враховувати бажання і можливості людей, які можуть сприяти вирішенню завдань оперативно-розшукової діяльності. Неврахування останніх може призвести до конфліктів під час спілкування працівника кримінальної розвідки з вказаними особами.

Метою доповіді є визначення тактичних правил безконфліктного спілкування працівників кримінальної розвідки Національної поліції з особами під час залучення останніх до конфіденційного співробітництва.

Слово «*конфлікт*» (від лат. *conflictus*) в перекладі буквально означає зіткнення. Сутність конфлікту звичайно визначають як відсутність згоди між двома і більше сторонами [2, с. 23] або вияв неузгодженості спільної діяльності щодо реалізації інтересів [1, с. 22]. Конфліктне спілкування характеризується взаємним протистоянням людей, виразами невдоволення та недовіри [4, с. 231]. Наприклад, конфлікт між працівником кримінальної розвідки та особою може виникнути через наявні між ними суперечності. Все це може стати перешкодою на шляху залучення особи до конфіденційного співробітництва. Тому виникає об'єктивна необхідність безконфліктного спілкування працівників кримінальної розвідки з особами.

Варто розглянути деякі правила безконфліктного спілкування, які можуть бути враховані і використані працівниками кримінальної розвідки.

Насамперед слід зазначити, що перед спілкуванням з іншою людиною необхідно визначити свої інтереси, співвіднести їх з інтересами партнера по спілкуванню, оцінити його як особистість, обрати найбільш прийнятні техніку та прийоми спілкування. Далі, вже в процесі спілкування, необхідно контролювати його хід і результати, вміти правильно завершити акт спілкування, залишивши у партнера відповідне, добре чи недобре, уявлення про себе і зробивши так, щоб у нього виникло, чи не виникло бажання продовжувати спілкування [6, с. 519].

Інтереси можуть бути узгоджені, яким би чином вони не співвідносились («несумісні», «протилежні», «суперечливі»), і ця можливість вказує загальний напрям – як уникнути конфлікту і як із нього вийти, тобто узгодити інтереси. Інтерес посідає центральне місце в аналізі конфлікту, його розв'язанні, а також у його попередженні [1, с. 22].

Відповідно до цього, психологічно оптимальним є таке спілкування, у якому реалізуються цілі учасників спілкування відповідно до мотивів, які зумовлюють ці цілі, і за допомогою таких способів, що не спричиняють у партнерів відчуття незадоволення. Психологічно оптимальним може бути також спілкування, у якому партнерам вдається зберегти бажану для кожного з них суб'єктивну дистанцію. Оскільки спілкуван-